

зсередини. Саме через це перспективи розвитку валютного союзу залежать від рішень та рішучих дій представників валютного союзу.

Список використаних джерел

1. Х. Андерсон. Непроста історія створення євро. // BBC News Україна, 2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-48623654>
2. Безрукова О, Свічкарь В. Європейська валютна система: проблеми та розробки перспективної оцінки. // Економіка і регіони № 1, 2019.
3. Данилишин Б. Ювілей євро : як змінив ЄС день народження єдиної валюти. // Економічна правда, 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/01/17/644375/>
4. Індекс купівельної спроможності в Єврозоні. Investing.com. URL: <https://ru.investing.com/economic-calendar/cpi-68>
5. Калмиков О. Коронакриза в Європі буде гірше світової. // BBC News Україна, 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52354037>
6. Матяш Т. Інфляція в єврозоні досягла рекордних 8,1%. // LB.ua, 2022. URL: https://lb.ua/world/2022/05/31/518544_inflyatsiya_ievrozoni_dosyagla.html
7. Пацківський С. С. Криза євро і фінансово-боргова криза Євросоюзу. // Ефективна економіка №5, 2010.
8. Сіденко В. Р. Кризові процеси у розвитку інтеграції в ЄС : витоки та перспективи. // Економіка і прогнозування № 1, 2017.

Черевко А. І., Третяк Я. В., здобувачки вищої освіти 3 курсу групи ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.,** к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ

Стійка економіка країни, одна з основних та найпотужніших видів зброї проти війни з агресором. При цьому війна завжди є тяжким фактором від'ємного зростання економіки та загального розвитку країни. Триває чотири місяці повномасштабної війни Росії проти України. Протягом цього періоду було виявлено велику кількість недоліків у фінансово-економічній системі України, які не дозволяють якісно стримувати зовнішню та внутрішньоекономічну напругу. Незважаючи на це, економіка країни продовжує своє функціонування, органи державної виконавчої влади стримують рівень інфляційних процесів, забезпечують стабільність фінансової і економічної системи держави, роблять все можливе для розвитку зовнішньоекономічної діяльності та отриманню Україною міжнародної фінансової допомоги. Для розуміння головних фінансових-економічних наслідків війни слід розглянути її негативний вплив на бюджетну сферу, валютний ринок та банківський сектор.

Військові дії чи не найперше вдарили по бюджетній сфері України. Більшість незахищених бюджетних видатків почали перетікати на збільшення військових видатків. При цьому зростають обсяги коштів, необхідних для забезпечення стабільної діяльності соціальної сфери та медичної системи, фінансування об'єктів інфраструктури, зокрема комунальної, транспортно-дорожньої, фінансової, виробничої, які зазнали руйнувань та потребують значної суми коштів на відновлення.

За словами міністра фінансів Сергія Марченко втрати бюджету за кожен день війни складають близько 2 млрд грн [1].

На фоні зростання витрат державного бюджету відбувається зменшення надходжень до дохідної частини. Відомо, що одним з головних джерел формування бюджету є податкові надходження. Тимчасова окупація територій, призупинення підприємницької діяльності, втрата і скорочення робочих місць призводять до зменшення обсягу податків і зборів у доходах бюджету [1, 2].

Якщо суто порівнювати доходи та видатки у 2021 році за перш 4 місяці та за той же період у 2022 році, то одразу можна помітити, що дохідна частина бюджету значно збільшується у 2022 році в порівнянні з тим же періодом 2021 року. Разом з цим має місце

значне перевищення витрат над доходами, які ростуть просто в геометричній прогресії. Звичайно, це видатки на необхідні процедури воєнного часу. Вже у квітні 2022 року розрив між доходами та видатками склав 147432,1 млн грн [3].

Тому зараз уряд шукає додаткові шляхи фінансування витрат. Так, міністерство фінансів випустило військові облігації на суму 810 млн грн з метою акумуляції коштів для потреб держави як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [4]. Станом на 31 березня державний борг країни становив 96,8 млрд дол. або 2,83 трлн грн, більша частина якого є внутрішнім [3].

Наступною сферою, яка постраждала від війни, є валютна. Національний банк України вживає усіх необхідних заходів для стабілізації діяльності вітчизняного валютного ринку, зафіксувавши курс національної валюти станом на 24.02.2022 р. і прийнявши ряд нормативних актів, спрямованих на удосконалення фінансового моніторингу і валютного нагляду в умовах воєнного стану.

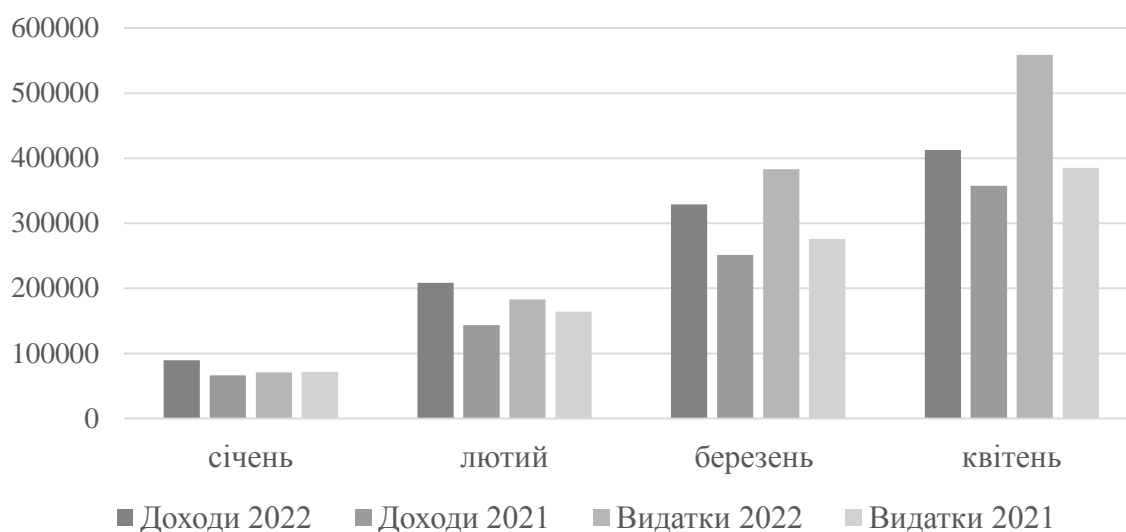

Рисунок 1 – Доходи та видатки державного бюджету за січень-квітень 2021 та 2022 років
Джерело: складено авторами на основі [1-3].

З початку воєнного вторгнення під впливом масштабного зняття готівки, збільшення бюджетних витрат, призупинення нормальної діяльності фінансово-кредитних установ на території країни, де проходили військові дії, почалися суттєві коливання курсу національної валюти і погіршилася ситуація на валютному ринку. Для забезпечення фінансової стабільності в країні, у тому числі стабільності валютної і банківської систем, НБУ вжив ряд заходів, спрямованих на продаж банками готівкової валюти, але ввів обмеження щодо ціни продажу за фіксованим курсом на 24.02.2022 р. на рівні 29,25 грн за долар США [4, 5].

Валютний ринок тісно пов'язаний з банківським сектором. На діяльність банків вплинули такі фактори, як масштабне зняття готівки, фіксований курс гривні та раптова неплатоспроможність великої кількості кредиторів. З 21 травня 2022 р. НБУ було скасовано курсові обмеження для банків, що позитивно вплинуло на зміцнення їх позицій порівняно з обмінниками та чорним ринком. Своєчасні дії НБУ, спрямовані на забезпечення безперебійної роботи фінустанов та системи електронних платежів, дали змогу пройти перші місяці війни з помірними втратами для фінансового сектору. Це сталося також завдяки передвоєнними «чистками» нестабільних банків та перевіркам банківської системи з боку НБУ. При цьому, не зважаючи на перші тижні інформаційного напруження, ліквідність банків впала. Проте, в кінці березня цей стан компенсувався депозитними надходженнями. Після початку повномасштабної війни населення знизило попит на кредити. Натомість помірний попит на кредитні ресурси з боку корпорацій зберігся. Кредитуванню бізнесу сприяла держава, поліпшивши умови участі в урядових програмах [6, 7].

Процентні ставки досить довго залишалися стабільними у розмірі 10%, проте валютні ризики починали зростати і збільшили ставку до 13,1%. При цьому в першому кварталі банківський сектор показав загальний збиток з 2017 року. В першу чергу це пов'язано зі зниженням попитом на кредиторські послуги та зменшенням сум розрахунків в перші місяці.

Зараз найскладнішим питанням для банків є розробка заходів, спрямованих на зниження кредитних ризиків. Для цього банкам необхідно переглянути платоспроможність боржників, умови надання нових кредитів, виважено використовувати інструмент кредитних канікул та інше [5].

Фінансово-економічний стан країни після повномасштабного військового вторгнення суттєво погіршився і залишається досить складним. Збільшення витрат та зменшення доходів державного бюджету, знецінення гривні, погіршення діяльності банківського сектору, призупинення діяльності потужних підприємств, неможливість отримання експортних надходжень в повному обсязі — все це обумовлює зростання кризових явищ в національній економіці. Не дивлячись на це, фінансовий сектор в умовах війни зміг здійснювати свою стабільну роботу та поніс не настільки значні втрати, як це могло би бути. Завдяки виваженій політиці НБУ, Міністерства фінансів України, іншим органам державної виконавчої влади, регуляторам діяльності фінансового ринку, а також завдяки міжнародній фінансовій допомозі, економічна і фінансова системи України вистояли і продовжують своє стабільне функціонування.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
2. За кожен день війни бюджет втрачає близько 2 мільярдів гривень. Укрінформ, 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3451214-za-kozen-den-vijni-budzet-vtracae-blizko-2-milardiv-minfin.html>
3. Виконання державного бюджету України. Мінфін, 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/>
4. Вінокуров В. Дефолт чи реструктуризація: що буде з українським держборгом та чого чекають від США. Економічна правда, 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/18/687154/>
5. Мигаль М. Мінфін вигадав, як наповнювати бюджет у час війни. Главком, 2022. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/minfin-vigadav-yak-napovnyuvati-byudzheth-u-chas-viyuni--851755.html>
6. НБУ - про фінансовий стан банківської системи під час війни. Finbalance, 2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/bankivska-sistema-ukrani-popri-viynu-zumila-zbilshiti-depozitniy-i-kreditniy-portfel>
7. Чорний ринок валют України. Мінфін, 2022. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/auction/market/>

Редькіна Л. Ю., Гузій А. О., здобувачки вищої освіти 3 курсу групи ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.,** к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

НАПРЯМИ І ОБСЯГИ ФІНАНСУВАННЯ УКРАЇНИ ПО ЛІНІЇ МІЖНАРОДНОГО БАНКУ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) був створений у 1944 році з метою надання фінансової допомоги європейським країнам відновити свою економіку після Другої світової війни. На сьогоднішній день до складу МБРР входить 189 країн-членів. При цьому членами МБРР можуть бути тільки країни-члени Міжнародного валютного фонду (МВФ). Як найбільший банк розвитку у світі, він підтримує місію Групи Світового банку, надаючи позики, гарантії, продукти управління ризиками та консультаційні послуги для країн із середнім і кредитоспроможним низьким рівнем доходу, а також координуючи відповіді на регіональні та глобальні виклики [1].

Україна увійшла до складу МБРР у 1992 р. Статутний капітал банку формується шляхом внесків країн-членів, шляхом підписки на акції в межах встановлених квот.

На сайті Міністерства фінансів України зазначено, що МБРР є другим після МВФ кредитором національної економіки. Станом на 1 травня 2022 року портфель проектів